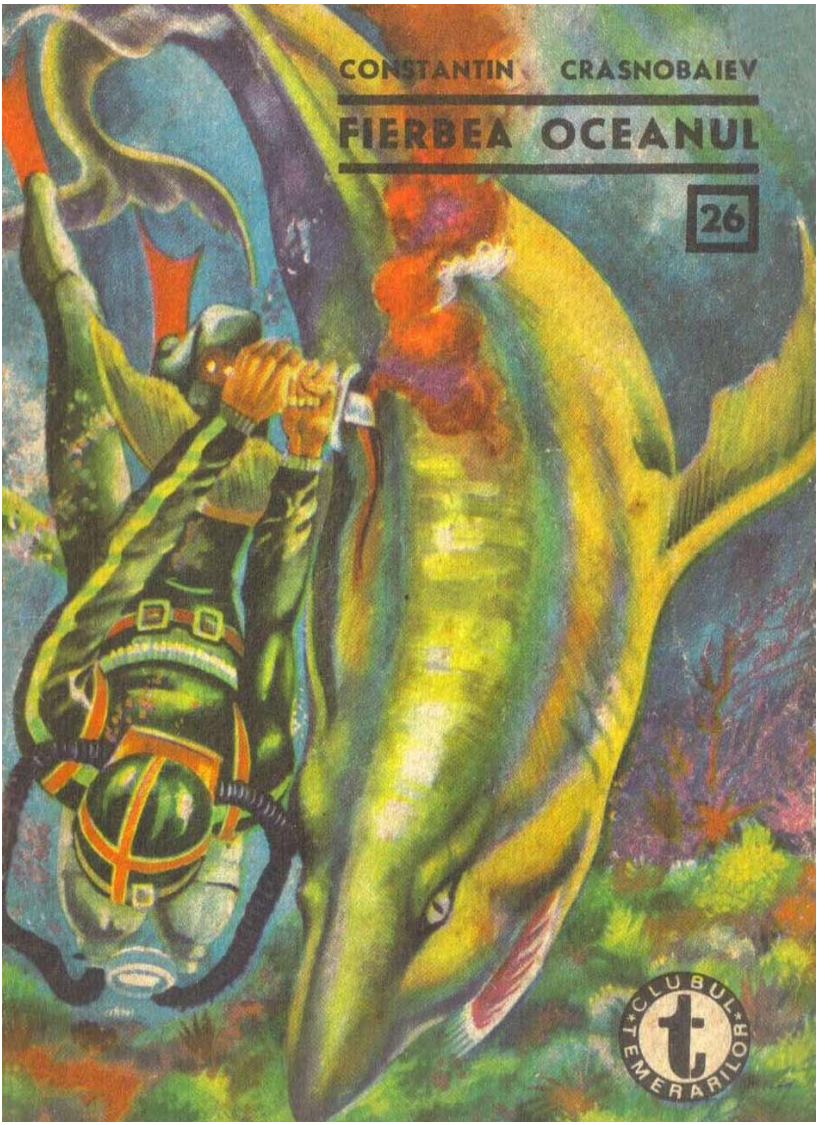

CONSTANTIN CRASNOBAIEV

FIERBEA OCEANUL

EDITURA TINERETULUI

Coperta de ALBIN STĂNESCU

EXPLOZIA ÎNTÂRZIATĂ

Acum doi ani, pe la începutul lunii ianuarie, mă aflam în Perú, unde participasem la un congres arheologic consacrat culturii vechilor indieni Maya. Vă puteţi da lesne seama cu ce interes am ascultat expunerile prezentate, mai ales că luam parte pentru prima dată la o reuniune internaţională de mare importanţă ştiinţifică. Călătoriile efectuate în Munţii Anzi, la Tianhuanaco şi în împrejurimile lacului Titicaca mi-au suscitat în aşa măsură curiozitatea şi fantezia, încât ajunsesem să visez numai temple ascunse în jungla luxuriantă, unde se oficiau ritualuri misterioase, sau cetăţi strălucitoare cu bogaţii fabuloase. Transformasem camera mea de la hotelul din Lima într-un adevărat muzeu, şi mă întrebam cum voi reuşi să transport în patrie nenumăratele statuete, vase, podoabe şi alte vestigii ale civilizaţiei mayaşe, achiziţionate în cursul călătoriilor prin Perú.

Începusem să mă gândesc serios la problema întoarcerii mele în ţară, când norocul mi-a venit în ajutor, într-un mod cum nici nu m-aş fi gândit. În după-amiaza zilei de 15 ianuarie am primit un telefon, prin care eram anunţat că în portul Calao a ancorat vasul românesc „Perla”, ce urma să plece chiar a doua zi spre patrie. Mai mult chiar, m-am bucurat de atâta bunăvoinţă, încât mi s-a pus la dispoziţie o maşină cu care să-mi transport tot calabalâcul pe bordul vasului. Căpitanul „Perlei”, Martin Eugen, mi-a făcut de la început o impresie excelentă; m-a poftit la o ceaşcă de „mata” şi mi-a explicat amănunţit itinerariul vasului. La sfârşit mi-a spus:

— Precum vedeţi, trebuie să străbatem o rută destul de lungă şi întortocheată prin arhipelagurile Oceaniei. Dacă vă grăbiţi, vă puteţi întoarce în România pe calea

aerului, folosind avioanele societăţii „Pan American Air Line” sau, eventual, pe bordul unui transatlantic rapid.

— Nu mă grăbesc de loc, l-am întrerupt eu. O ocazie mai bună ca aceasta nu voi mai întâlni vreodată. Ştiţi ce înseamnă pentru un arheolog să călătorească prin Micronesia, după ce a participat la un congres închinat vechii civilizaţii indiene? E o şansă unică şi vă rămân îndatorat.

— Cum doriţi, răspunse căpitanul. Prezenţa dumneavoastră pe bord ne face o deosebită plăcere. Am şi dat dispoziţie să vi se rezerve o cabină confortabilă.

Aşa se face că în dimineaţa zilei următoare, pe un timp splendid, mă aflam pe bordul vasului „Perla”, pornind să străbat întinderile nemărginite ale Pacificului.

„Perla” urmă linia paralelei de 13 grade latitudine sudică. Prin faţa ochilor mei, extaziaţi de frumuseţea peisajului, defilaseră insulele înverzite ale arhipelagului Tuamotu, cele două grupuri mari, Rossian şi Societăţii, adevărate colţuri de rai, cu o vegetaţie abundentă, înălţându-se pe vârfurile munţilor, sau coborându-se până la nivelul mării sub forma pădurilor mangrove, cu uriaşe totemuri, urme ale unei credinţe dispărute, cu aerul înmiresmat de parfumul florilor şi fructelor subtropicale. O scurtă escală în Tahiti, la Papeete, mi-a mărit şi mai mult interesul pentru această neaşteptată călătorie în Pacific. În fiecare dimineaţă urcam în cabina de comandă a vasului, unde stăteam minute în şir în faţa hărţii Oceanului Pacific, şi ochii mi se îndreptau invariabil în jos, spre labirintul acela de insule şi atoli, Arhipelagul Tuamotu. Calculam câte zeci de mile vom parcurge în ziua aceea, unde vom face un popas, dacă insulele întâlnite în cale sunt locuite sau nu, şi alte zeci de socoteli, care, din păcate, nu aveau nicio influenţă asupra hotărârii căpitanului Martin Eugen de a continua călătoria fără nicio oprire, până la Manilla. Îl apreciam pe căpitan pentru felul cum mă primise pe vas, dar nu aveam înţelegere faţă de această atitudine bizară şi fermă totodată, şi mărturisesc că începusem să-mi schimb, părerea despre el. În adâncul sufletului însă nutream o

speranţă fierbinte că vasul se va opri pe o insulă pustie, nelocuită, unde voi putea face o serie întreagă de descoperiri de mare importanţă pentru ştiinţă. Citisem cu ani în urmă lucrările lui Thor Heyerdahl, precum şi tot ce se scrisese despre trecutul istoric al popoarelor Oceaniei. Închipuiţi-vă deci cât eram de exaltat, dar şi de trist, văzând cum trec pe lângă vestigiile civilizaţiei polineziene fără posibilitatea de a mă ocupa de ele. Legaţi-l la ochi pe un iubitor al picturii şi duceţi-l să viziteze Luvrul! Puneţi ceară în urechile unui meloman, în timp ce orchestra execută Simfonia a IX-a de Beethoven! Mâncaţi în faţa unui om flămând cele mai apetisante bunătăţi, fără să-l îmbiaţi măcar cu o firimitură de pâine! Chinurile acestor oameni se vor asemăna poate doar cu ale unui Tantal sau Sisif. De altfel, cam aceasta era dispoziţia mea în seara zilei de 24 ianuarie, când ultimele insule ale arhipelagului Societăţii, insulele Belinghause, dispăruseră în urma vasului cu 24 de ore, iar „Perla” se îndrepta cu toată viteza spre atolul Palmerston. Nu-i vorba că rezerva de speranţe nu se epuizase complet: până în Filipine mai aveam de străbătut o suprafaţă imensă, presărată cu sute de insule şi zeci de arhipelaguri. În Samoa, Fiji, Hebride, Solomon, sau Caroline, undeva trebuia să oprim, chiar şi fără voia căpitanului. Dacă nu fermecat de frumuseţea neasemuită a naturii, atunci fie şi un accident care să-l oblige pe Martin Eugen să dea comanda: „Opriţi motoarele!” Dar cum natura îl lăsa în continuare indiferent pe căpitan, începusem să prefer a doua alternativă, oricât de riscantă era. Ce vreţi? Oamenii de ştiinţă sunt, de multe ori, egoişti.

În seara zilei de 24 ianuarie dorinţa mi se îndeplini, în sfârşit.

Stăteam pe dunetă, având alături de mine pe profesorul Marin Udrea, un călător ocazional ca şi mine, nepriceput în arta marinăriei, ajuns pe vas printr-un complex de împrejurări, care nu se prea deosebeau de ale mele. Marin Udrea era entomolog, şi ca un făcut semăna izbitor cu Benedict, predecesorul său, tovarăşul de nenorociri al lui Dick Sand. Doar că nu purta ochelari,

barbă şi era îmbrăcat normal, ca toţi oamenii secolului XX. Stăteam, aşadar, pe dunetă, privind pe rând printr-un binoclu orizontal, învăluit de umbrele nopţii, şi din când în când schimbam câte o vorbă.

— Dragă Marine, spusei eu într-un târziu, lăsând binoclul în jos, nu ştiu ce mă face să cred, dar am impresia că în curând va izbucni o furtună.

Precum vedeţi, ajunsesem să ne tutuim.

— S-ar putea… deşi n-are nicio importanţă. „Perla” este un vas solid şi colecţia mea de insecte nu va avea de suferit.

Pe profesorul Marin Udrea nu-l puteai scoate dintr-ale lui cu niciun preţ; pentru el lumea se învecina într-o parte cu miriapodele şi în cealaltă cu echinodermele. Dacă îndrăzneai să te aventurezi cu el într-o discuţie privind insectele, riscai să pierzi şi masa, şi somnul, şi tot ce se mai poate pierde, aflând în schimb că există 120.000 specii de lepidoptere, 250.000 specii de choleoptere şi 85.000 specii de lumenoptere. Mă învăţasem minte însă, şi evitam orice discuţie privind insectele, şi, de câte ori mă aflam alături de profesor şi auzeam acest cuvânt fatal, schimbam repede vorba sau îmi găseam ceva de lucru în altă parte a vasului.

De data asta însă eram sincer îngrijorat, văzând norii ce se adunau la orizont. Simţeam nevoia să împărtăşesc temerile mele cuiva. Deşi călătoream de multe zile, până în prezent furtunile ne ocoliseră; timpul fusese minunat, fapt ce-mi luase orice grijă; acum însă începusem să-mi amintesc cât de violente sunt taifunurile în Pacific şi neliniştea mă cuprindea cu încetul. Curios însă că norii nu se apropiau şi nici nu se îndepărtau, ci rămâneau la aceeaşi distanţă de vas pe partea dinspre babord. Întrebându-l pe secund dacă exista pericolul unui uragan, acesta îmi răspunse imprecis:

— Pericol propriu-zis pentru vas nu există. Am trecut prin furtuni grozave, fără să suferim avarii. Cât priveşte norul, să vă spun drept, nici eu nu-mi pot da seama ce poate fi: nu pare a fi nor de furtună. În primul rând fiindcă

este prea întunecat, în al doilea rând…

În clipa următoare se petrecu primul eveniment din seria uluitoarelor întâmplări ce aveau să urmeze: la pupa vasului se înălţă spre cer o trombă lichidă de o forţă uriaşă, urmată de o explozie înăbuşită. „Perla” se zgudui de parcă s-ar fi izbit de o stâncă şi bucăţi întregi din corpul navei fură proiectate în toate părţile. O larmă de nedescris se stârni pe puntea vasului; din strigătele marinarilor, ale secundului şi ale şefului de echipaj am dedus că primejdia era mai mare decât îmi închipuisem. Nu era vorba de un fenomen natural neobişnuit, nici de vreo greşeală a timonierului. Vasul se ciocnise în mod cu totul incidental de o mină electromagnetică, probabil rămasă neexplodată din vremea războiului. Explozia avariate cârma şi produsese o spărtură destul de mare, care se cerea neîntârziat astupată. În timp ce coboram în fugă în sala maşinilor să dau o mână de ajutor marinarilor, îmi trecu prin minte gândul nechibzuit ce-l avusesem în dimineaţa aceea, preferând un accident care să determine oprirea vasului, şi drept să spun m-am simţit ruşinat. Am avut chiar pentru un moment impresia că nenorocirea se datora gândurilor mele năstruşnice şi că numai eu purtam vina acestui accident. La capătul scării mă întâlnii cu căpitanul.

— Încotro, savantule? întrebă el.

— Să ajut la acoperirea spărturii. E de datoria mea. Situaţia e chiar atât de gravă?

— Pe roze nu stăm, răspunse căpitanul. Du-te, dacă vrei, şi ajută oamenii, apoi vom vedea ce este de făcut! Deocamdată trebuie să împiedicăm cu orice chip ca apa să pătrundă în sala maşinilor.

Când am ajuns în cală, treaba era pe terminate. Spărtura se produsese exact în dreptul cârmei, aşa că nu fuseseră inundate decât două compartimente. Scafandrii vasului pătrunseseră în compartimentul unde stricăciunile erau mai mari, astupaseră peretele spart şi pompaseră apa afară. Vasul îşi recăpăta echilibrul, scăpându-ne momentan de primejdia unui naufragiu. Restul stricăciunilor putea fi îndepărtat după o muncă îndelungată de câteva zile, poate

chiar şi de o săptămână.

Întorcându-mă pe punte, o privelişte ciudată îmi atrase atenţia: profesorul Udrea, ajutat de secund, îşi transportase colecţiile de insecte într-o barcă de salvare, băgase preţioasele cutii în pungi de celofan şi le agăţase cu o sfoară de un colac de salvare. Acum stătea în faţa bărcii şi îşi admira opera, ţinând între dinţi o pipă stinsă, obicei pe care nu încercase să-l părăsească în cursul anilor de când se lăsase de fumat. Zărindu-mă, scoase pipa din gură şi zise:

— Am salvat colecţiile… Lui Liviu Carp i-a venit ideea cu celofanul şi colacul de salvare. Am să-i dăruiesc un exemplar din lucrarea mea „Dactylosphaera vitifoli şi combaterea ei”…

În sinea mea eram încredinţat că lucrarea profesorului l-ar fi bucurat pe secund tot atât cât m-ar fi bucurat pe mine să primesc cadou un rinocer sau un hipopotam. În schimb, admiram sângele rece al profesorului, care înainte de toate se gândise la salvarea unor comori ale ştiinţei. Dar şi mai surprins am fost când Marin Udrea mă întrebă cu cel mai nevinovat aer din lume:

— Ce-a fost asta, Gherasime? O trombă marină?

— De unde trombă? O mină a explodat sub pupa vasului şi a distrus cârma şi elicea…

— Deci nu este nimic periculos…

— Cum adică, m-am prefăcut revoltat, asta înseamnă „nimic periculos”?

— Slavă Domnului! încheie entomologul, fără să mă asculte, aplecându-se asupra insectelor sale. Credeam că s-a întâmplat ceva grav…

Pe la ora nouă, după ce luai masa, contrar obiceiului, în loc să mă întorc în cabină, cufundându-mă în lectura unui atrăgător studiu de arheologie, urcai pe punte şi mă aşezai pe un şezlong la prova „Perlei”, în bătaia brizei blânde de noapte. Pe vas domnea liniştea; nu se auzea decât bocănitul pantofilor marinarului de cart, care se plimba de la prova la pupa şi înapoi. Cerul era înstelat, fără niciun nor, deosebindu-se dunga argintie a Căii Lactee

şi strălucitoarea Cruce a Sudului. Spre miazăzi doar, în direcţia atolului Palmerston, cerul rămânea acoperit în continuare de acel nor ciudat.

Acum, când vasul se afla în afara primejdiei, începeam să regret că explozia nu se produsese în apropierea unei insule, fie chiar şi a unui atol. Mi-aş fi dezmorţit picioarele, alergând pe o pajişte verde sau mi-aş fi desfătat privirea cu vegetaţia luxuriantă şi florile splendid colorate, caracteristice insulelor de la tropice. Dar aici, în mijlocul oceanului, la o sută de mile de cel mai apropiat petic de pământ, era de-a dreptul stupid să naufragiezi. Dacă reparaţiile ţineau atât cât îmi spusese căpitanul, aveam tot timpul să mă plictisesc, să devin taciturn. Eu, care iubeam natura, zgomotul, ritmul trepidant, să fiu nevoit să trăiesc o săptămână încheiată, fără să fac nimic, pe acest amalgam de fier, lemn şi frânghii numit vapor?

Aş fi vrut să cer permisiunea căpitanului să fac o călătorie submarină, dar tot eu mi-am alungat acest gând. Sub noi oceanul avea o adâncime de peste 5.000 de metri, inaccesibilă scafandrilor. Numai un batiscaf perfecţionat ar fi putut coborî la această adâncime. Nu-mi rămânea decât să mă apuc cu nădejde de lucru, punându-mi în ordine însemnările şi redactându-mi referatul ce trebuia să-l susţin la Institutul de arheologie din Bucureşti. Şi numai de asta nu-mi ardea acum.

Pe nesimţite se apropie de mine Liviu Carp, secundul „Perlei”. Era un bărbat de aceeaşi vârstă cu mine, mult mai firav însă şi mai mic de statură.

— E o seară minunată! exclamă el. Cerul limpede, lună plină, stelele mai sclipitoare ca oricând. Aici, în sud, natura te îndeamnă mereu la poezie.

— Cu norul acela nu mă împac de loc, am răspuns eu. Şi apoi lipseşte elementul esenţial al decorului: o insulă. Mina e vinovată că ne-a ieşit aici în cale; putea să ne aştepte lângă atolul Palmerston, sau lângă Tuiuila.

— Eşti prea prozaic, făcu secundul, aruncându-mi o privire plină de reproş. Nu-ţi place de loc să visezi…

Aveam cu totul altă părere despre arheologi.

— Te rog să mă ierţi, i-am zis. Sunt şi eu o fire visătoare. Iubesc natura poate mai mult decât crezi. Dar accidentul acesta stupid mă enervează. Dacă oprirea se va prelungi, oamenii se vor plictisi, vor înceta să mai viseze.

— Poate că ai dreptate. Oamenii noştri nu sunt obişnuiţi să stea pe loc. Când stai nemişcat te simţi mai singur, mai izolat. N-am mai rezistat în cabină; pereţii parcă mă strângeau, în jurul meu aerul devenise înăbuşitor. Unui bătrân lup de mare i se opreşte şi sângele în vine atunci când vasul său stă neputincios în mijlocul oceanului.

Mă ridicai de pe şezlong şi, urmat de Liviu Carp, am pornit spre pupa. Involuntar privirea îmi căzu spre norul de la miazăzi. O exclamaţie de surpriză îmi scăpă de pe buze:

— Ia te uită!

Secundul întoarse capul şi privi şi el norul. De data aceasta nu mai era pata aceea neînsemnată, ci un balaur negru, care se întindea cu repeziciune, acoperind întreg orizontul. Avea o culoare bătând spre vineţiu şi, din când în când, pe fondul lui apăreau sclipiri roşietice ca nişte limbi de foc. Atmosfera se încălzise brusc. Aerul devenise atât de fierbinte, încât aveam impresia că vasul nostru este o plita încinsă pe suprafaţa oceanului.

— Nu ţi se pare nimic deosebit? şopti secundul. Am impresia că ceva ciudat pluteşte deasupra noastră.

— Parcă aerul a devenit mai greu…

— Taci! mă întrerupse deodată secundul, încleştându-mi braţul într-o strânsoare de fier.

De undeva, din fundul calei, urca un strigăt de groază, nelămurit la început, apoi din ce în ce mai clar:

— Fierbe oceanul! Fierbe oceanul!…

FENOMENE ULUITOARE

Între timp, norul acoperi luna şi o beznă de

nepătruns se lăsă deasupra oceanului. La lumina slabă de pe punte îl văzurăm pe mecanicul Ilie Bontea ţâşnind din fundul calei şi repezindu-se spre noi cu chipul schimonosit de spaimă:

— Tovarăşe secund, oceanul fierbe! Apa e atât de fierbinte, că te opăreşti dacă bagi mâna în ea!

Liviu Carp tresări; pe frunte îi apăru o cută adâncă şi în ochi îi citeai neliniştea. Se apropie de bordul vasului şi, lăsându-se în genunchi, atinse cu mâna metalul: o retrase însă repede. Corpul vasului era fierbinte.

— Ciudat, mormăi el, aruncându-mi o privire surprinsă şi speriată în acelaşi timp. Mă crezi că nu ştiu ce se întâmplă?

Am înlemnit: dacă şi secundul, omul în care aveam atâta încredere, de priceperea căruia nu mă îndoiam, se temea, aceasta nu putea să însemne decât că se petreceau fenomene uimitoare, de neînţeles, şi probabil periculoase pentru securitatea vasului. Situaţia era cu atât mai gravă, cu cât ne aflam în imposibilitate de a ne deplasa după avaria de la cârmă.

Pe punte apărură unul câte unul aproape toţi membrii echipajului, în frunte cu căpitanul Martin Eugen şi cu primul ofiţer. Căpitanul se vede treaba că era la curent cu toate evenimentele, deoarece, urcându-se pe dunetă, începu să vorbească, acoperind cu vocea sa puternică tumultul echipajului agitat:

— Tovarăşi! Vă rog să păstraţi calmul! Să treacă fiecare la postul lui. Ne aflăm în faţa unor fenomene, deocamdată inexplicabile. Mai devreme sau mai târziu vom afla despre ce este vorba, dar până atunci să nu vă fie teamă şi să fiţi pregătiţi de acţiune în orice moment!

— Dacă pe aici se fac experienţe cu arma nucleară? interveni un glas din mulţime. Norul observat încă în cursul dimineţii avea forma unei ciuperci…

— Vorbeşti prostii, Toma! făcu vehement Martin Eugen, care cunoştea după voce pe toţi marinarii din echipaj. Măcar atâta să ştii şi tu, că ciuperca atomică nu ţine zece ore…

Cuvintele căpitanului avură darul să liniştească oamenii, dar nu în măsura în care ar fi dorit acesta.

Marinarii se împrăştiară întunecaţi, cu bănuiala cuibărită în suflet, încredinţaţi că deasupra lor pluteşte o primejdie grozavă şi necunoscută. Pe punte rămaserăm ca mai înainte eu şi secundul. Ca să-şi mai alunge teama, mateloţii aprinseseră toate luminile de pe vas, adâncind contrastul între bezna din jur şi lumina de pe bord. Totuşi ochiul ager al secundului observă cum din ocean se ridicau aburi. Aveam, în sfârşit, explicaţia căldurii insuportabile din ultimele ore ale serii, dar nu şi a cauzelor care o generau. Păcat că nu se afla şi un geolog pe vas; el ne-ar fi edificat pe deplin asupra ciudatului fenomen.

Între timp, grupul nostru se mărise; venise şi entomologul, făcându-şi vânt cu un ziar.

— Nu se mai poate sta în cabină; e o căldură nemaipomenită. Am deschis fereastra, dar căldura s-a făcut şi mai mare. Pe punte parcă e mai răcoare…

— N-aş crede, răspunse gânditor secundul.

— Pentru că n-aţi fost în cabină. Eu, unul, să vă spun drept, n-am mai întâlnit o temperatură aşa de ridicată. Simţi că-ţi arde sângele în vine.

Ne-am continuat veghea, aşteptând cu încredere evoluţia evenimentelor, asemenea unor santinele care pândesc apropierea inamicului, gata să-şi pună tovarăşii în alarmă. Cel mai puţin impresionat era entomologul. După ce făcu de câteva ori înconjurul punţii, se apropie de noi şi zise:

— Acum vreo 12 ani mă îndreptam spre Honolulu, venind de la Rangoon pe bordul transatlanticului „Bengal”, când, la câteva mile de Hawaii, ne-a surprins un uragan teribil. Puţin obişnuit cu marea cum eram pe atunci, am crezut că ne vom scufunda, mă rog, mi-am făcut o mulţime de gânduri negre. Nu era vorba de mine, cât de unicele exemplare de fluturi prinşi în jungla Malayei. Grozave! Numai să vă descriu două din ele şi o să vă convingeţi că temerile mele erau pe deplin justificate…

Ştiam că până la urmă nu-l va răbda inima să nu se

apuce să vorbească despre insectele lui. Şi când se pornea, era greu să-l mai opreşti. Iar nouă numai de expuneri ştiinţifice nu ne ardea atunci. L-am întrerupt deci cu mult tact, rugându-l să amâne pe altă dată descrierea minunaţilor fluturi.

— Nu atât despre uragan voiam să vorbesc, ci despre faptul în sine, continuă netulburat Marin Udrea. Teama mi-a fost zadarnică; nici acum n-are să ni se întâmple nimic. Mai bine să vă descriu fluturii aceia din Malaya: făceau parte din specia choleopterelor, subspecia…

— Profesore! l-am întrerupt eu desperat. Lasă choleopterele pentru altă dată şi te rog taci din gură! Aici nu suntem în Hawaii şi nu înfruntăm niciun uragan. Ne aflăm în faţa unui fenomen necunoscut şi, dacă naufragiem pe o distanţă de câteva sute de mile, de jur-împrejurul nostru nu se află nicio insulă unde să ne salvăm…

— Afară de atolul Palmerston, adăugă neaşteptat de calm secundul.

— Nu mi-ar face nicio plăcere să naufragiez în apropierea atolului Palmerston. În definitiv, am şi eu obiecte tot atât de valoroase ca şi insectele dumitale, profesore, şi încă n-am luat măsuri să le protejez în caz de ceva.

— Nu cred să existe ceva mai valoros decât insectele, reflectă Marin Udrea.

Un sfert de oră mai târziu evenimentele se precipitară. La început auzirăm, venind de undeva, din adânc, nişte bubuituri înfundate, asemănătoare cu explozia unor bombe submarine. Apoi bubuiturile deveniră din ce în ce mai puternice şi deodată vasul începu să se clatine ca o coajă de nucă aruncată într-o cadă, în care curge apă dintr-un robinet. Valuri înalte începură să alerge pe suprafaţa oceanului, deşi nu bătea nicio boare de vânt. Era curios şi totodată straniu acest spectacol: valurile se înălţau şi se prăbuşeau fără să facă spumă, fără zgomot, ca şi cum în jurul vasului, pe o suprafaţă întinsă, fuseseră deşertate mii de bidoane de ulei.

În timpul acesta, Martin Eugen dăduse toate ordinele

necesare şi echipajul era pregătit pentru orice eventualitate. Până şi bărcile de salvare se aflau gata de lansare. „Perla” se clătina amenințător; uneori vârfurile catargelor făceau un unghi de 30 de grade cu suprafaţa oceanului, alteori era ridicată pe coama unui val la zece metri înălţime. Ca să nu fie azvârliţi în ocean, marinarii se ţineau cu amândouă mâinile de părţile fixe ale vasului, de frânghii, sau parâme. Căldura se înteţise, iar aburii care ieşeau din apă deveniseră atât de compacţi, încât vizibilitatea era nulă; nu mai vedeai nici la cinci metri înainte. Ţinându-se de balustradă, secundul se apropie de mine şi, încercând să acopere zgomotul infernal, îmi strigă la ureche:

— Închipuiţi-vă ce este în fundul oceanului! Un adevărat cataclism. Cutremur submarin! Ne aflăm chiar în epicentrul lui!

Zguduiturile atinseră paroxismul, iar înclinările vasului deveniseră periculoase şi de nesuportat când, deodată, o lumină orbitoare sfâşie bezna de nepătruns a nopţii. Am crezut în primul moment că un meteorit uriaş a căzut în ocean acolo, în faţa noastră. Dar nu, era pur şi simplu o erupţie vulcanică în toată regula. Materia incandescentă era proiectată în sus printr-un con ascuţit ce apăruse ca prin farmec şi care se înălţa văzând cu ochii. Sub privirile noastre, pline de spaimă şi de admiraţie, se năştea o insulă vulcanică, ieşind gravă la suprafaţă, despicând apele învolburate ale oceanului. Era însăşi natura în acţiune şi nicio forţă nu i s-ar fi putut opune. Nici nu mi-am dat seama că, pe măsură ce insula se înălţa, erupţia scădea în intensitate, iar bubuiturile subterane se auzeau mai rar şi mai înăbuşit. Când ultimele sclipiri ale lavei incandescente se stinseră şi din conul vulcanic începură să iasă numai trâmbe groase de fum, pe vas se produse o adevărată destindere. Oamenii îşi reveneau din starea de încordare în care asistaseră la acest fenomen neobişnuit şi ca la comandă se porni un adevărat torent de întrebări şi răspunsuri. Toată lumea discuta numai despre naşterea insulei; chiar şi profesorul Marin Udrea uitase

pentru un moment de insectele sale. Uitându-mă la ceas, am constatat că se făcuse ora două noaptea. Trecuseră deci aproape patru ore de când se dezlănţuise cutremurul şi în tot timpul acesta, eu şi întregul echipaj, stătuserăm nemişcaţi pe punte, aproape fără să bănuim trecerea timpului, urmărind desfăşurarea celui mai straniu fenomen din câte îi este dat omului să cunoască.

Natura m-a înzestrat cu mult sânge rece. Observând uimirea încă nedomolită a celorlalţi, am păşit în mijlocul echipajului şi am rostit solemn:

— Prieteni!

Oamenii m-au privit miraţi, întrerupând pentru o clipă discuţiile lor aprinse. Profitând de acest răgaz, am continuat:

— Insula aceasta nu a fost încă trecută pe nicio hartă şi nu aparţine nici unui stat. Noi suntem cei care am descoperit-o. Să-i dăm deci un nume şi s-o trecem pe harta vasului nostru. Dar un nume românesc, să se ştie că cei care au descoperit-o au fost marinari români!

— Ura! Să-i dăm un nume! strigară într-un glas marinarii.

— Să-i spunem „Perla”, se auzi o voce.

— „Noua Oltenie”, se auzi glasul unui oltean de bună seama, trezind hohotele de râs ale echipajului.

Atunci căpitanul Martin Eugen, acoperind cu vocea sa de stentor larma de pe punte, răcni pur şi simplu, încât fu auzit de toată lumea:

— Astăzi se împlinesc 105 ani de la Unirea Principatelor! Să dăm insulei noastre numele unui neobosit luptător pentru unitatea românilor din cele două Principate, numele primului domnitor al României, Alexandru Ioan Cuza!

Uralele şi aplauzele izbucniră ca un tunet, rostogolindu-se de-a lungul întregii punţi pe scările interioare, până în sala maşinilor. După clipele de încordare, nervii oamenilor se destindeau, provocând această explozie de bucurie, de optimism. Liviu Carp aduse registrul de bord al vasului şi harta Oceaniei. Cu un aer

solemn, căpitanul nota următoarele:

„Astăzi, anul 19... luna ianuarie, ziua 24, vasul „Perla”, navigând sub pavilion românesc, a descoperit la 18 grade, 20 de minute latitudine sudică şi la 170 grade, 3 minute longitudine estică o insulă vulcanică. Insula a apărut la orele 23 şi 12 minute în urma unui cutremur submarin, urmat de o puternică erupţie vulcanică. Am dat acestei insule numele de A.I. Cuza”.

Cu aceasta, solemnitatea luă sfârşit şi marinarii, frânţi de oboseală, se retraseră în dormitoare. Nu mai avea niciun rost să zăbovim pe punte. Fusesem martorul fenomenului de la început şi până la sfârşit, nu pierdusem niciun amănunt; aveam suficiente motive să fiu mulţumit. Înainte de a coborî în cabină, am aruncat o ultimă privire spre „noua născută”. La lumina palidă a lunii, insula îşi înălţa spre cer conul semeţ, învăluit încă în aburi, în vreme ce valurile oceanului se izbeau înspumate de poalele ei de piatră. Deşi picam de somn, n-am putut adormi îndată. Prin cap îmi treceau zeci de gânduri, care mai de care mai neverosimile cu privire la explorarea insulei. Nici nu putea fi vorba să renunţ la o expediţie pe insulă, şi dacă Martin Eugen nu mi-ar fi dat voie, aş fi parcurs înot distanţa până la ea cu riscul de a fi mâncat de rechini. M-am enervat pe neaşteptate şi fără niciun motiv pe căpitan şi nervii aceştia îmi îndepărtară somnul. Până la urmă însă am căpătat convingerea că nu există un singur om pe vas care să nu dorească să viziteze insula. Căpitanul, oricât ar fi fost de îndărătnic, nu s-ar fi putut opune voinţei echipajului. În definitiv, Martin Eugen era un om cumsecade şi nu ştiu ce mă făcuse să-i port pică şi să văd în el un fel de duşman personal. Poate că simplul fapt că nu oprise pe fiecare insulă din arhipelagul Tuamotu şi Societăţii.

Abia spre dimineaţă am adormit, visând că tot echipajul vizitează insula şi numai eu am rămas pe punte, fără nicio barcă la îndemână şi înconjurat din toate părţile de rechini. Când m-am trezit, eram scăldat în sudoare şi afară soarele se ridicase la două suliţe deasupra orizontului.

EXPEDIŢIA

Nu m-aş fi aşteptat ca dimineaţa zilei de 25 ianuarie să fie frumoasă. Cenuşa azvârlită de conul vulcanului plutea încă deasupra oceanului, formând un nor compact, cu luciu metalic, prin care razele soarelui străbăteau anevoie. La orizont, ce-i drept, spre răsărit, adică din direcţia de unde bătea vântul, cerul era senin.

Dar câteva ore mai târziu vremea se înrăutăţi. Cerul se acoperi în întregime de nori şi un vânt puternic prinse a bate din sud, stârnind valuri mari. Tangajul navei reîncepu, monoton şi nesuferit, producându-mi greţuri şi dureri de cap. Deşi secundul anunţase cu câteva minute înainte că vine furtuna, marinarii din echipaj nu se prea sinchiseau de asta. Pentru ei furtuna încetase de mult a mai fi o problemă: devenise un divertisment, şi acest lucru nu trebuie să ne mire dacă ne gândim la dimensiunile „Perlei”. Într-adevăr, acest vas putea înfrunta şi un uragan de gradul I, ca să nu mai vorbim de o obişnuită furtună de la tropice. Datorită stării în care mă aflam, gustul pentru o expediţie pe insulă îmi pierise cu desăvârşire. Nu-mi ardea de nimic; aveam numai o poftă nemăsurată de somn. Până chiar şi aerul sărat al mării, pe care seara trecută îl respirasem cu atâta plăcere, îmi producea greaţă. Făcui o scurtă plimbare pe punte şi, trăgând cu urechea la discuţiile marinarilor, am constatat că nimeni nu se gândeşte să părăsească vasul, toţi fiind ocupaţi cu reparaţiile. Temerile mele fuseseră îndreptăţite; oamenii care fuseseră în Tahiti, Fiji, Java, Ceylon sau Madagascar, care văzuseră lumea întreagă, nu se grăbeau de loc să viziteze o insulă de piatră fierbinte, fără niciun fir de iarbă pe ea. Oarecum liniştit, m-am retras în cabină şi m-am întins pe pat cu mâinile sub cap, meditând asupra ultimelor evenimente. Tangajul parcă se mai liniştise, sau mă obişnuisem cu el, că mă simţeam mai bine. Am dat pe gât un păhărel de coniac şi dintr-odată buna dispoziţie mi-

a revenit. Cum nu mâncasem nimic de dimineaţă, am îmbucat pe îndelete câteva tartine cu unt şi şuncă presata şi o conservă de carne de porc. Mi-am încheiat prânzul cu alte două păhărele, care au contribuit din plin la redresarea organismului. Nu ştiu cât am stat culcat în cabină; poate că şi aţipisem puţin. Când m-am trezit, era ora patru după-amiaza, tangajul se domolise de-a binelea şi pe vas domnea o vie activitate. Într-o clipă m-am gândit că echipajul a vizitat deja insula Cuza. Cu toată repeziciunea de care eram în stare, m-am repezit în sus pe scări şi, când am ajuns pe punte, căpitanul mă întâmpină cu un zâmbet semnificativ:

— Pe unde ai umblat, tovarăşe arheolog? Tot echipajul, afară de dumneata, a fost pe insulă…

— Nu se poate! am exclamat fără să vreau. Când aţi avut atâta timp?

— Dar ce crezi, tovarăşe Gherasim, că trăim în secolul pirogilor sau al bărcilor cu pânze? Uiţi că avem la dispoziţie două şalupe încăpătoare? O jumătate de oră ne-a fost de ajuns ca să ajungem până acolo. Dumneata ai dormit mai bine de şase ore încheiate.

Îmi venea să-mi dau cu pumnii în cap. Atâta neglijenţă din partea mea, atâta nepăsare! Nici să fi vrut n-aş fi reuşit să fac altcuiva un rău mai mare.

Căpitanul observă mâhnirea mea şi zâmbi pe sub mustaţă. Îi făcu un semn discret lui Liviu Carp să se apropie şi reluă:

— Totuşi, pentru dumneavoastră, s-ar putea face o excepţie…

Am ridicat privirea din pământ şi inima mi-a tresăltat de speranţă.

— Dacă secundul nostru este de acord să-şi sacrifice timpul liber şi să te însoţească pe insulă, sunt gata să vă dau o şalupă.

Privirea mi s-a îndreptat rugătoare spre Liviu Carp. Acum de el depindea totul. O clipă domni o tăcere apăsătoare, apoi secundul se decise:

— Vă fac această favoare, tovarăşe arheolog. E păcat

ca tocmai dumneavoastră să nu vă număraţi printre primii vizitatori ai acestui pământ nou.

Zece minute mai târziu şalupa nr. 2 a „Perlei” brăzda suprafaţa oceanului, înaintând cu 20 de leghe pe oră în direcţia insulei Cuza. Trebuie să remarc că între timp vremea se făcuse destul de frumoasă; norii se adunaseră către răsărit, iar particulele fine, rezultate în urma exploziei vulcanului, se lăsaseră pe ocean sau le luase vântul, ducându-le cine ştie unde. Mă găseam într-o dispoziţie excelentă; nici urmă nu rămăsese din oboseala şi greţurile care mă chinuiseră dimineaţa. Mă miram chiar cum de este posibil ca dispoziţia omului să se schimbe atât de rapid într-un interval de numai câteva ore după un somn adânc şi tihnit. Secundul stătea tăcut, manevrând cârma, în timp ce insula se făcea tot mai mare în ochii noştri. Simţeam nevoia să spun ceva şi tăcerea lui Liviu Carp mă exaspera. Nemaiavând răbdare, l-am întrebat:

— Nu mi-ai spus încă nimic despre insulă; cum se prezintă?

— O să vedeţi, răspunse acesta, fără să se întoarcă spre mine. Personal n-am văzut nimic interesant. O stâncă fără urme de vegetaţie, atâta tot. Pe deasupra plină de crăpături din care iese mereu abur.

Terminând fraza, secundul se cufundă într-o tăcere de neclintit, până ce nu acostarăm pe insulă. Aici, ca prin minune, deveni iarăşi volubil. Liviu Carp cunoştea locul cel mai potrivit pentru acostare; o adâncitură mică în stâncă, de unde pornea o pantă lină spre vârful craterului. În rest, insula se prezenta inaccesibilă din toate părţile, pereţii ei stâncoşi înălţându-se netezi şi abrupţi, cu neputinţă de escaladat.

— Am ocolit insula de două ori până să găsim locul acesta, spuse secundul. Să nu credeţi că este prea mare. În maximum 15 minute ajungem în vârful muntelui.

Scopul meu era să cutreier toate ungherele insulei şi abia la sfârşit să urc peste vârf. Dar socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din târg. Văzută de pe vas, insula apărea altfel decât în realitate.

Închipuiţi-vă un vârf de munte, greu accesibil, acoperit cu ciudate plante marine, scoase din adânc şi rămase în golurile dintre stânci, în care se mai păstrau ochiuri de apă caldă. Un adevărat fund de mare. În alte locuri apa se scursese, rămânând plantele ca un covor verde. Din loc în loc, la picioarele noastre se căscau crăpături adânci, unele late de peste un metru, din care ieşeau rotocoale de aburi. Vulcanul nu-şi încetase activitatea şi erupţia putea reîncepe în orice moment. Curios, dar nu simţeam niciun fel de teamă. Mă interesa nespus colecţia extrem de bogată de scoici, melci, peşti, sepii, viermi şi alte vietăţi ce acopereau cu un strat uniform întreaga suprafaţă a insulei şi pe care eu le vedeam pentru prima oară în viaţă.

— Pornim? întrebă Liviu Carp.

— Încotro? am tresărit eu. Înapoi pe vas?

— Nicidecum. Spre vârful insulei.

— N-am putea să-i facem mai întâi ocolul?

— N-o să ne fie tocmai uşor; terenul este atât de accidentat, încât riscăm să nimerim într-un loc de unde să nu putem merge nici înainte şi nici înapoi.

Am acceptat planul secundului şi sprijinindu-ne unul pe altul, am început să înaintăm cu repeziciune. Deseori însă ne pomeneam în faţa unui perete abrupt, neted, de parcă ar fi fost dăltuit de mâna omului, şi atunci eram nevoiţi să alegem alte căi mai bune. La jumătatea distanţei, secundul descoperi un izvor de apă fierbinte; firul subţire de apă se scurgea la vale, făcându-se din ce în ce mai mic, mai neînsemnat, până ce se evapora cu totul datorită temperaturii sale ridicate, cât şi datorită faptului că stâncile insulei erau încă destul de calde.

— Cred că entomologul nostru s-a simţit aici ca în rai, remarcai eu, oprindu-mă o clipă în loc.

— Nu chiar. S-a plictisit repede. N-a găsit insecte, şi pentru el pe lume nu există alte vieţuitoare. Dar pe dumneata, mă rog, de ce te interesează aşa de mult insula? Eşti doar arheolog. Unui geolog i-aş înţelege curiozitatea, dar dumneata…

— Ai auzit de insula Rapa Nui?

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

Nu voiam să continui. Ştiam că secundul nu va înţelege ce se ascunde în adâncul sufletului meu. Orice om speră, jinduieşte, luptă pentru ceva. Muncitorul vrea să facă o inovaţie care să-i uşureze munca, profesorul ar vrea ca toţi elevii săi să obţină rezultate foarte bune, geologul visează să descopere un zăcământ bogat în petrol, astronautul să găsească viaţă pe celelalte planete, iar arheologul să descopere urmele strămoşilor săi sub pământul pe care calcă. Dacă oamenii n-ar avea un ideal, pentru ce ar munci? Pentru ce ar trăi? Idealul este munca. A trăi înseamnă a avea un ideal. Nu puteam să-i spun acum toate astea, pentru că ar fi insistat să-i mărturisesc ce sper să găsesc pe insulă.

— Ştii de ce am vrut să mai vin o dată pe insulă împreună cu dumneata? întrebă pe nepusă masă secundul.

— Nu mi-am pus încă această întrebare, am răspuns.

Secundul ezită câteva clipe, apoi reluă, privindu-mă insistent, de parcă ar fi vrut să citească pe faţa mea impresia cuvintelor sale.

— Când am fost prima dată aici am văzut o platformă săpată în stâncă, dar atât de perfectă, încât am avut impresia că a fost şlefuită de mâna omului. Laturile sunt absolut egale, unghiurile sunt drepte şi, în general, e ceva cu totul ieşit din comun…

— Unde se află această platformă? am întrebat înfrigurat.

— Spre ea ne îndreptăm, zise Liviu Carp şi începu să se caute prin buzunare. Poftim, mi-am uitat ţigările pe vas!

I-am oferit eu una şi ne-am continuat drumul. Secundul mergea în faţă, iar eu după el. Acum, când expediţia noastră căpătase un scop bine determinat, parcă ne crescuseră aripi la picioare. Nu mai simţeam nicio oboseală, drumul devenise mai uşor, într-un cuvânt eram atât de cuprinşi de elan, că am fi fost în stare să urcăm şi pe Everest.

Ajunserăm, în sfârşit, aproape de vârf. Craterul se

liniştise, nu mai scotea aburi. Ba chiar acolo, la înălţime, şi aerul era mai rece şi mai curat. La picioarele noastre se desfăşura panorama întregii insule: nu era prea mare, măsura o circumferinţă de vreo doi kilometri. Însuşi vârful pe care ne aflam nu se înălţa mai sus de 150–200 de metri, ceea ce pare totuşi mult, raportat la dimensiunile peticului de piatră. Mai departe, de jur-împrejur, se întindea, nemărginit, oceanul, nefiresc de liniştit şi strălucind în bătaia ultimelor raze ale soarelui de după-amiază. Ultimul detaliu al tabloului îl constituia conturul întunecat al „Perlei”. Am privit întrebător spre secund şi acesta, bănuind ce doresc de la el, răspunse cu aceeaşi ezitare ce o observasem şi mai înainte:

— Trebuie să ocolim craterul şi să coborâm în partea opusă circa 25–30 de metri. De altfel, puteţi vedea şi de aici. În direcţia aceea…

Am privit cu multă atenţie şi am observat că secundul nu se înşelase; vedeam o platformă perfect pătrată, cu unghiuri drepte ce contrastau izbitor cu formele anarhice, dezordonate şi ascuţite ale stâncilor din jur. Fără să-l mai aştept pe Liviu Carp, am pornit de unul singur în jos, lucru care era să mă coste. La un moment dat am alunecat pe stratul de plante uscate şi picioarele îşi pierdură concomitent sprijinul. Din fericire am căzut pe burtă, aşa că în timp ce alunecam pe povârniş, am reuşit să mă agăţ de un colţ de stâncă şi să aştept până ce Liviu Carp ajunse lângă mine şi-mi dădu ajutor. În cădere mă lovisem destul de rău, dar nimic nu-mi putea tempera elanul. Încă o sforţare şi ajunserăm pe terenul neted ca în palmă al platformei. Aici am făcut primul popas, pentru a-mi obloji rana de la picior căpătată în urma căzăturii. Secundul îmi ceru o ţigară şi aprinzând-o se aşeză la marginea platformei, privind gânditor spre ocean.

Dar răgazul fu scurt; împinşi parcă de un resort, ne-am ridicat amândoi în acelaşi timp, la numai cinci minute după ce ne aşezasem. Liviu Carp aruncă mucul de ţigară pe platformă, dar vântul jucăuş trimise o rafală şi mătură stânca de acest semn al prezenţei omului.

— Şi acum să începem cercetările! spusei eu.

— Dacă avem ce să cercetăm, cu plăcere, răspunse secundul. Ce vă spune această platformă lustruită?

— Până nu mă voi uita cu luare-aminte, nu-mi spune nimic. Pe deasupra este şi acoperită cu iarbă de mare. Ajută-mă, dacă vrei, să curăţim o mică porţiune…

Secundul îşi scoase briceagul şi îngenunche alături de mine. Ne puserăm amândoi pe treabă şi într-un timp relativ scurt reuşirăm să radem mai mult de doi metri pătraţi de iarbă. Acum în faţa ochilor noştri apăru piatra curată, parcă şlefuită cu dalta, perfect dreaptă, fără cea mai neînsemnată asperitate. Nu puteam admite că altcineva, în afară de mâna omului, putuse executa această lucrare complicată. De altfel răspunsul secundului confirma gândurile mele:

— Pariez 99 contra 1 că treaba aceasta au făcut-o cine ştie ce triburi de indieni… Arheologule, se pare că eşti pe urma cea bună!

— Doar nu-mi vei atribui mie descoperirea acestei platforme străvechi!

— De ce nu? Platforma este doar un indiciu, un fel de semnal, ca să zic aşa, că trebuie să fim atenţi pe unde umblăm… Acum când eşti în temă, ochiul dumitale format va face noi descoperiri…

Am măsurat din privire dimensiunile platoului şi m-am gândit că ar fi necesar să fie în întregime curăţat de iarbă şi scoici. Atunci am fi putut face mult mai multe observaţii. Dar pentru realizarea acestui scop era nevoie de oameni şi de timp; ori căpitanul Martin Eugen cu niciun chip nu s-ar fi învoit să-şi trimită marinarii pe o insulă stearpă, să cureţe stâncile de iarbă de mare sau să întârzie plecarea cu una sau două zile.

Mi-am făcut o scurtă socoteală şi am ajuns la următoarea concluzie: pentru întâia oară în viaţă aveam posibilitatea să fac o descoperire cu adevărat epocală; să dezleg o enigmă, să dau de urmele străvechii civilizaţii a unui popor necunoscut, poate chiar a atlanţilor! Dar toate acestea erau legate de „Perla”, care trebuia să mai

staţioneze în împrejurimile insulei încă trei sau patru zile, dacă nu chiar şi mai mult. Altfel, de unul singur n-aş fi realizat mai nimic. Îmi veni o idee grozavă. Să mă sacrific, să fac neapărat un act de eroism şi să rămân pe insula Cuza atâta timp cât voi considera necesar pentru a duce la bun sfârşit cercetările. Căpitanul Martin era la urma urmelor obligat să-mi satisfacă această cerere, întrucât nu făceam parte din echipajul vasului, ci eram un simplu pasager. Urma să împrumut din magazia vasului tot ce-mi era necesar pentru o lună, adică provizii de carne, grăsimi şi pâine, făinoase, fructe şi legume, diverse ustensile, precum şi o foaie de cort, în care să mă adăpostesc în timpul nopţii. Începusem să mă înfierbânt pe măsură ce intram în amănunte. Nici nu vă puteţi închipui cât este de romantic, de impresionant, de încântător să trăieşti pe o insulă pustie, singur în imensitatea oceanului, un fel de Robinson Crusoe pe termen limitat, de care ştie toată omenirea şi pe care toată omenirea îl urmăreşte cu răsuflarea tăiată.

Vocea calmă a lui Liviu Carp mă trezi din reverie:

— Unde te gândeşti, Gherasime? De câteva minute ai rămas tăcut, cu privirea pierdută în gol. Nu cumva îţi trece prin minte să te stabileşti aici?

— Unde aici?

— Aici, pe insula Cuza… Ţi se pare de mirare?

— Mă mir numai cum de mi-ai ghicit gândurile!

— Judecând după ale mele: să fi fost arheolog… rămâneam aici.

„Straşnic om secundul!” Îmi plăcea din ce în ce mai mult. Până atunci nu întâlnisem încă un om care să se potrivească cu mine ca Liviu Carp. Eram parcă făcuţi de aceeaşi mamă. Aveam aceleaşi idei extravagante, eram la fel de romantici. Observasem că este îndrăgostit de ştiinţele naturii, de arheologie şi cred că avea o neobişnuită sete de cunoaştere. Două săptămâni după ce-am părăsit Manilla, Liviu Carp mi-a mărturisit că alesese marea deoarece nu ştia de ce să se apuce mai întâi. Pentru el a fi marinar înseamnă a fi un om universal. Călătorind o

viaţă pe mări şi oceane, ajungi un naturalist fără pereche. Dacă te uiţi la cerul presărat cu stele începi, fără să vrei, să iubeşti astronomia.

Hotărât, e un lucru mare să fii marinar adevărat!

TAINELE ADÂNCURILOR

Pe fundul lor mările şi oceanele ascund nenumărate bogăţii, comori ale artei şi ale ştiinţei. Cine ştie câte taine ne-ar dezvălui singură Marea Mediterană, dacă ar seca dintr-odată! Una din cele mai noi ştiinţe, care în ultimul timp a luat o neînchipuită dezvoltare, este arheologia submarină. Apariţia ei datează din anul 1901 şi este marcată de următorul eveniment: la 14 iulie, un grup de scafandri greci, lucrând la o adâncime de circa 55 de metri, a descoperit câteva statui de marmură şi un efeb de bronz în apropierea ţărmului insulei Antyctera. Scoase la suprafaţă cu mare greutate, statuile s-au dovedit a fi de o reală valoare istorică şi artistică. În 1907, unul din scafandrii greci a descoperit, în timp ce căuta bureţi în largul portului Mehdia, nişte şiruri de cilindri uriaşi, scufundaţi pe jumătate în noroi, la o adâncime de peste 40 de metri.

Alfred Merlin, directorul Muzeului de antichităţi din Tunis, împreună cu arheologul Solomon Reinach au organizat o expediţie de recuperare a acestor cilindri, care se dovediseră a fi coloane ionice greceşti din marmură de Pentelic. Cercetările întreprinse pe o perioadă de peste cinci ani, datorită mijloacelor rudimentare de scufundare, au dat la iveală o mare bogăţie de obiecte. Vasul din Mehdia cuprindea atât coloane, capiteluri şi postamente ionice, cât şi vase de grădină sculptate, de mărimea unui om. Scafandrii au găsit statui de marmură sau de bronz împrăştiate pe fund. Alte descoperiri, datorate arheologiei submarine, sunt rămăşiţele portului comercial al Cartaginei de către generalul Vernoux sau ale ruinelor Tirului şi Sidonului de către abatele Poidelard. În celelalte

mări ale globului arheologia submarină a rămas încă în stadiul iniţial, datorită adâncimilor prea mari. Dacă membrii expediţiei Kon Tiki ar fi avut niscaiva mijloace la îndemână, nu este de mirare să fi făcut unele descoperiri interesante. Frământat de astfel de gânduri, m-am adresat secundului:

— Noaptea aceasta aş vrea s-o petrec aici.

— Sunt gata să te însoţesc! Ajutorul meu ar fi preţios?

— Mai încape vorbă? Totuşi ne mai lipseşte ceva. Am avea nevoie de unele unelte.

— Înţeleg; mă duc chiar acum pe vas şi voi aduce tot ce ne trebuie. Chiar şi două costume de scafandru. Cine ştie, poate vom fi nevoiţi să coborâm şi sub apă!

Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul de bucurie. În imaginaţia mea întrezăream descoperiri uluitoare de temple, oseminte omeneşti, podoabe şi câte altele. În lipsa secundului am continuat să mă învârtesc pe platformă şi să cojesc sedimentele care o acopereau. Eram atât de absorbit de munca mea, încât nici n-am observat că se înapoiase şi, fără să-mi ceară ajutorul, transportase pe platou materialele trebuincioase explorărilor: două cazmale şi un târnăcop, un calup de dinamită, câţiva metri de frânghie, şi, în sfârşit, ce era mai important, două costume de scafandru. Văzându-le, nu m-am putut stăpâni să nu exclam:

— Primul lucru pe care-l vom face astă-seară va fi o excursie submarină de jur-împrejurul insulei. O să fie foarte plăcut pentru amândoi…

— Cu siguranţă, răspunse Liviu Carp. Căpitanul a spus să te reîntorci pe vas, să iei masa şi apoi eşti liber să faci tot ce vrei. Este un sfat prietenesc.

— Nu-mi displace. Să mergem să mâncăm, fiindcă plimbarea aceasta pe insulă mi-a făcut o foame de lup!

Noaptea se lăsase deasupra oceanului calmă, senină, mângâiată de adierea caldă a vântului. Cerul, neobişnuit de luminos, era acoperit de stele, printre care se deosebea

strălucitoare Crucea Sudului, clipind parcă marinarilor de pe vas. În stânga, luna răsărită din apele oceanului arunca o lumină palidă, tremurătoare asupra valurilor. După ce am cinat şi am fumat o ţigară în cabina mea, stând culcat pe spate în cea mai favorabilă poziţie de relaxare, am considerat că este momentul să mă întorc pe insulă. Am părăsit fără părere de rău cabina pentru a urca pe punte, unde secundul mă aştepta cu nerăbdare:

— Hai mai repede, tovarăşe! Ştii prea bine că nu avem timp de pierdut!

Ne-am îmbarcat în grabă pe şalupă şi ne-am îndreptat spre insula noastră. Nu numai noi, dar şi căpitanul Martin, împreună cu restul echipajului, îndrăgiserăm acest petic de stâncă, şi consideram insula Cuza ca pe un bun al nostru.

Pe platou nu se schimbase nimic; toate lucrurile se aflau la locul lor, aşa cum le lăsasem. Am îmbrăcat în grabă costumele de scafandru şi am coborât în jos, spre mal. Trebuie să fac aici o paranteză. Oamenilor tineri, cât şi celor romantici, indiferent de vârstă, le place mai mult noaptea când e vorba să se avânte în necunoscut. Cui nu i-a plăcut, de pildă, să se plimbe pe întuneric printr-o pădure, să-i audă foşnetele, devenite acum misterioase, să simtă cum pulsează viaţa de noapte a pădurii? Cine n-a umblat noaptea pe câmp? Parcă atunci pământul are o aromă deosebită, parcă cerul e mai aproape, iar goarna paznicului de noapte ţi se pare un sunet apocaliptic. Cine n-a fost tentat să facă o baie în mare, după orele zece din noapte, când se pare că şi vântul s-a oprit, iar apa este mai liniştită decât o oglindă? Noaptea are în ea elemente tainice care te atrag, pe care abia atunci le remarci. Oamenilor curajoşi nu le este teamă de întuneric şi prin aceasta îşi arată curajul.

Prima mea călătorie pe fundul oceanului începea sub cele mai bune auspicii. Marea era cum nu se poate mai potrivită pentru o expediţie submarină. Nici un singur val nu tulbura suprafaţa ei netedă. Nişte aparate minuscule cu tranzistori ne dădeau posibilitatea să discutăm şi sub apă

tot atât de lesne ca şi în aerul liber. O primă emoţie am resimţit când apa mi-a ajuns la genunchi. M-am oprit în loc şi m-am adresat secundului:

— Ia-o dumneata înainte! Eu te urmez!

Liviu Carp îmi aruncă o privire ironică şi dispăru în apele oceanului. Luându-mi inima în dinţi, am păşit în urma lui. Încet-încet m-am scufundat cu totul, ajungând sub nivelul apei. Un întuneric dens mă învălui şi pentru câteva clipe nu-mi dădui seama de locul unde mă aflam. Apoi ochii au început să se obişnuiască cu întunericul şi am început să deosebesc profilurile neregulate ale stâncilor. De la adâncimea unde mă aflam priveam în sus şi vedeam discul rotund al lunii, dizolvat parcă la suprafaţa oceanului. În spatele meu se ridicau maiestuoase stâncile insulei Cuza, iar în faţă se căsca hăul negru al abisului. Glasul îndepărtat al secundului răsună în cască, atrăgându-mi atenţia:

— Aţine-te pe lângă peretele de stâncă, Gherasime! Altfel ai putea cădea în gol, poţi să ajungi la adâncimi unde presiunea te va ucide.

Să spun drept, aveam nevoie de acest sfat, deoarece nu prea umblam prudent. Coborâşul, oricât de accidentată era panta, era însă uşor, dat fiind mediul lichid în care ne aflam. Dacă m-aş fi privit într-o oglindă, m-aş fi asemuit cu un vultur uriaş, zburând printre piscurile Anzilor.

Peste câteva minute îl ajunsei din urmă pe secund.

— Mai avem mult de coborât?

— Cred că ar fi cazul să ne oprim, răspunse Liviu Carp. Dacă continuăm coborârea, ajungem fără veste în zona abisală. Să încercăm mai bine să facem ocolul insulei.

Ne aflam chiar în dreptul platoului, şi cum intenţia noastră iniţială era de a cerceta partea lui inferioară, ce rămăsese scufundată în apă, am făcut cale întoarsă până aproape de suprafaţă. Ochii ni se obişnuiseră acum cu întunericul, apoi cu ajutorul puternicelor noastre lanterne obţineam o vizibilitate cât se poate de bună. Spectacolul care ni se înfăţişa înaintea ochilor era demn de admirat. Mii de peşti de toate mărimile şi culorile, caracteristici

zonei tropicale, se zbenguiau în undele calde ale oceanului, atraşi de lumina lanternelor. Nu voi insista mai mult asupra descrierii peştilor, deoarece nu sunt naturalist şi constatările mele sunt pur şi simplu contemplative. Poate că Marin Udrea ar fi reuşit să facă un tablou mult mai sugestiv al fundului mării. Împreună cu secundul cercetam cu atenţie peretele de stâncă al insulei şi ori de câte ori observam vreo crăpătură sau ceva care să aducă cât de cât cu o peşteră ne repezeam spre ea. Trecu o jumătate de oră. Străbătusem o bună bucată de drum. Liviu Carp, mai mult fermecat de privelişte decât de pasiunea de a face descoperiri arheologice, încetase de a-mi fi de folos. Rămânea mereu în urmă să privească la câte o meduză, sau se îndepărta pierind în beznă după vreun peşte fosforescent sau o plantă extraordinară. În ciuda farmecului romantic, pot afirma cu tărie că ora aleasă nu era cea mai potrivită pentru expediţii submarine. În alte împrejurări, poate că aş fi fost împotriva unei asemenea plimbări, dar acum, când timpul era condiţionat de reparaţiile vasului, orice clipă era preţioasă şi trebuia folosită ca atare. Pe măsură ce înaintam, o teamă nelămurită, din ce în ce mai puternică, începu să pună stăpânire pe mine, mai ales când deasupra capului meu am deosebit umbra întunecată a unui rechin. Asta îmi mai trebuia acum! O luptă cu un „tigru at mărilor”. Animalul însă părea a avea intenţii paşnice sau poate că nici mu mă observase; după ce se roti de câteva ori prin preajma mea se îndepărtă leneş, aruncând priviri pline de regret înapoi. În schimb, nişte peşti enormi, foarte urâţi la înfăţişare, începură să-mi dea târcoale, unii din ei aproape atingându-mă cu coada.

Liviu Carp apăru pe neaşteptate alături de mine:

— Gherasime, am descoperit ceva grozav! Hai cu mine să vezi!

Fără să-i mai cer explicaţii, l-am urmat în adânc, deşi căpătasem convingerea că secundul nu descoperise vreun lucru care să mă intereseze şi pe mine. N-am coborât prea mult; zece sau cincisprezece metri, când o bucată de

stâncă de formă curioasă îmi atrase atenţia. Liviu Carp mă conduse spre ea, adăugând:

— Despre aceasta era vorba, profesore. Oricât de reduse cunoştinţe de arheologie posed, pot să jur că statuia asta seamănă ca două picături de apă cu uriaşii de piatră din Insula Paştelui!

Mai mult surprins de vorbele secundului decât de priveliştea din faţa mea, m-am apropiat de ciudatele stânci şi le-am privit cu luare-aminte. Secundul avusese în acest caz de două ori dreptate. Bucata de stâncă era într-adevăr o statuie, şi în al doilea rând semăna leit cu statuile misterioase din Insula Rapa Nui. Dimensiunile ei erau atât de mari, încât din locul în care ne aflam, la picioarele statuii, capul abia îl deosebeam în obscuritate. „Iată ce mă va face să zăbovesc câteva săptămâni pe această insulă”, mi-am zis. Ar fi o greşeală de neiertat să cedez altuia întâietatea unei atât de extraordinare descoperiri. Mânat de curiozitate, făcui înconjurul statuii şi spre uimirea-mi crescândă am descoperit o potecă pietruită cu plăci de granit, egale între ele, care ducea spre baza peretelui de stâncă. Secundul, care se afla în cealaltă parte a statuii, mă anunţă că zărise în depărtare un al doilea uriaş de piatră, la fel de mare ca şi primul. L-am înştiinţat la rândul meu despre descoperirea făcută şi el veni grăbit alături de mine.

Pornirăm înot pe deasupra potecii, orientându-ne după plăcile de granit ce se iveau din când în când de sub stratul de sedimente şi vegetaţie submarină. Trecurăm pe lângă alte două statui, aşezate una pe dreapta şi cealaltă pe stânga, faţă în faţă, ceea ce mă făcu să cred că poteca era străjuită pe întreaga ei întindere de aceşti coloşi. Nu mă înşelai, deoarece la intervale regulate, în semiobscuritatea din fundul oceanului, apăreau contururile nelămurite ale statuilor de piatră.

Rechinul, vechiul meu cunoscut, îşi făcu din nou apariţia, de data aceasta cu intenţii vădit agresive, deoarece se avânta cu o mare iuţeală pe deasupra noastră; în ultima clipă se răzgândise, îşi schimbă direcţia şi se

furişă printre stânci, ca apoi să apară câţiva metri înaintea noastră. În schimb, un pui de sepie sau caracatiţă, nici n-am avut timp să observ, deranjat de neaşteptata apariţie a unor persoane străine, ţâşni în sus ca un proiectil, îşi desfăcu tentaculele gata de lupta, dar zărindu-şi inamicul superior numericeşte ne învălui într-un nor de cerneală şi se îndepărtă. Mi se părea că drumul n-are să se mai sfârşească şi i-am spus secundului că de fapt poteca face ocolul insulei şi n-ar fi exclus să ajungem la un moment dat tot acolo de unde plecasem.

— Urcăm în serpentină, răspunse Liviu Carp. Poţi observa că statuile cu urechi clăpăuge au rămas în jos. Noi ne aflăm acum la aceeaşi altitudine cu capetele lor şi dacă vom continua să mergem, peste un sfert de ora vom fi cu mult deasupra lor şi nu le vom mai vedea de loc.

— Poate că am luat-o pe un drum greşit, îmi dădui cu părerea.

— Cred că nu. Poteca aceasta trebuie să ducă undeva…

Într-adevăr, poteca ducea chiar pe platoul părăsit de noi abia cu vreo trei sferturi de oră mai înainte. Care va să zică presupunerile mele se adeveriseră; ocolisem insula de vreo două ori, pentru ca să ajungem exact în punctul de unde plecaserăm. Ne-am întors fără zăbavă, parcurgând drumul în sens invers. În douăzeci de minute – acum cunoşteam calea şi mergeam mai repede – ajunserăm la capătul potecii, la baza muntelui. De-abia acum, când cercetarăm cu mai multă atenţie această porţiune de teren, observarăm că poteca se bifurca în două: una, cea pe care urcasem noi, şi care ducea spre platoul de la suprafaţa insulei, şi cea de a doua, neexplorată încă, ce şerpuia printre coloşii de piatră.

— Dacă ştiam de la început pe unde să mergem nu pierdeam în zadar mai bine de o oră. Acum însă cred că suntem pe calea cea bună.

Abia terminai ceea ce aveam de spus, când, deodată, se petrecu ceva neprevăzut; rechinul nostru se întoarse însoţit de doi tovarăşi, ceva mai mici decât el, şi cu

efectivul întărit grupul trecu la atac. Ne ferirăm cum puturăm de agresori la adăpostul unei statui. Rechinii însă reluară atacul şi noi furăm nevoiţi să ne oprim. Liviu Carp lovi pe unul din rechinii mici cu un colţ de stâncă, punându-l pe fugă, în vreme ce eu, dintr-un salt scurt, am reuşit să înfig cuţitul meu lung de scafandru în pântecele alb al animalului. Deşi obţinusem o primă victorie, nu ne puteam considera în afară de orice primejdie, fiindcă rechinul cel mare se îndepărtase de noi, continuând însă să se învârtească la o distanţă nu prea mare. O bucată de drum merserăm cu atenţia încordată, mai mult să nu fim atacaţi, decât la urmele potecii. Când însă văzurăm că rechinul a renunţat la noi, am slăbit vigilenţa şi aceasta a fost cât pe-aci să ne coste scump. Animalul apăru pe neaşteptate din întuneric şi se repezi ca fulgerul asupra mea. Surprins, n-am mai avut timp să schiţez niciun gest de apărare şi cuprins de panică m-am aruncat pe jos. Rechinul trecu razant pe deasupra mea, greşindu-şi ţinta. Se întoarse însă brusc şi fiindcă probabil mă pierduse din vedere, se năpusti asupra secundului. Liviu Carp îl primi însă aşa cum se cuvine; se dădu rapid la o parte şi, în clipa când rechinul trecu pe deasupra sa, îl spintecă cu lama cuţitului. Îl lovi mortal, deoarece monstrul începu să se zbată furios, secundul primind o puternică lovitură de coadă, care-l, proiectă cât colo. Oricât de mare era primejdia în care mă aflam – puteam fi şi eu izbit de zvârcolirile rechinului – nu m-am putut stăpâni să nu izbucnesc în râs când am văzut traiectoria curioasă ce o luase corpul secundului. Aterizase pe o stâncă, la vreo zece metri deasupra potecii. L-am auzit în receptor spunând:

— Profesore, am avut unica ocazie de a zbura… prin apă. E al naibii de plăcut.

Abia m-am cules de pe jos, când vocea secundului se auzi din nou, de data aceasta mai gravă, sugrumată parcă de emoţie:

— Profesore, vino cât poţi de repede! Văd ceva… intrarea unei peşteri…

Prin apă, pe cât de greu îţi vine să te deplasezi

lateral, pe atât de uşor este să cobori sau să urci. E de ajuns să loveşti cu piciorul fundul apei, pentru ca în clipa următoare să te înalţi spre suprafaţă cu o viteză direct proporţională cu forţa impulsului. În câteva secunde am fost alături de secund şi, drept să spun, deşi termenul nu este prea literar, am rămas cu gura căscată. În faţa noastră se deschidea o boltă uriaşă. Trepte albe ca laptele duceau până la această intrare. De o parte şi de alta a porţii se aflau doi coloşi de piatră perfect albi şi tot atât de strălucitori, ca şi treptele. Intrarea boltită fusese pe vremuri închisă; acum uşile stăteau cu canaturile larg deschise. Când cu sufletul la gură ne-am apropiat de intrarea în peşteră, mirarea noastră a crescut. Uşile, construite dintr-un aliaj special, necunoscut oamenilor, nu erau câtuşi de puţin atinse de rugină şi arătau de parcă abia ieri fuseseră scoase din fabrică. Pregătiţi pentru a întâmpina orice atac neprevăzut din partea periculoaselor animale marine care au obiceiul să-şi facă cuiburi în epavele vaselor şi în peşterile submarine, am trecut pragul intrării boltite şi ne-am pomenit într-o încăpere de proporţii uriaşe, ale cărei margini nu le puteam deosebi. Un curent de apă se porni ca prin farmec, deşi până atunci oceanul fusese liniştit, şi un animal mare trecu ca un bolid pe lângă noi. O fi fost vreo caracatiţă sau o altă vietate speriată de venirea noastră?

Apoi, o lumină difuză, de provenienţă necunoscută, începu să umple încăperea, dezvăluindu-ne contururile ei fantastice. Cu groază am observat cum canaturile uşii se închid fără zgomot, în vreme ce lumina se făcea din ce în ce mai puternică. Eram prizonierii propriei noastre curiozităţi.

PRIMEJDIE DE MOARTE

După ce prima clipă de surpriză trecu, secundul, dovedind o mai mare prezenţă de spirit decât mine, zise:

— Aerul din rezervoarele costumelor ne va ajunge

încă şapte ore şi jumătate. E calculat pentru nouă ore, dar cum suntem în apă de mai bine de o oră, cred că calculul este exact. Nu pot să admit că această peşteră nu are altă ieşire! S-o cercetăm mai întâi cu de-amănuntul, apoi ne vom gândi şi la salvarea noastră!

Departe de a intui pericolul, eu stăteam locului, vrăjit de evenimentele al căror martor eram. Nu-mi puteam explica în fel şi chip ce se petrecea în fundul oceanului. Nu ştiam cărei civilizaţii aparţine uşa aceea care se închidea singură de parcă ar fi fost acţionată de un releu. Apoi misterioasa sursă de lumină, corpul care trecuse cu viteză pe lângă noi erau taine ce se cereau dezlegate, şi cred că nu ar exista om pe suprafaţa pământului, exceptându-i pe laşi şi pe fricoşi, care ştiind că mai are o provizie de aer de şapte ore, să se gândească la altceva decât la dezlegarea misterului care-l înconjoară. Făcurăm primii paşi spre centrul grotei, dar se părea că peştera are dimensiuni extrem de mari. Ne-am schimbat aşadar itinerarul, luând-o pe lângă peretele de stâncă, deoarece numai aşa puteam stabili cu mai multă precizie mărimea grotei submarine. Trecurăm de câteva ori prin faţa intrării, dar aceasta continua să rămână închisă, spre îngrijorarea noastră mereu crescândă. Şi dacă ar fi fost numai atâta, dar mă apucase şi teama, lucru de care pentru nimic în lume n-aş fi voit să afle secundul. S-au întâmplat unele cazuri când arheologii sau ajutoarele lor să rămână îngropaţi de vii, dar niciodată nu s-a întâmplat să rămână prizonieri pe fundul oceanului, cum eram noi.

Gânduri dintre cele mai negre începură să mă cuprindă. Mă vedeam aici peste 100 de ani mâncat de peşti, descoperit de un grup de arheologi. „Iată unul din marţienii care au construit acest edificiu uriaş, va spune unul. Cum de a rămas aici?”

Mi-am alungat aceste gânduri şi l-am urmat pe Liviu Carp, care se depărtase de mine. Ochii noştri, obişnuiţi cu lumina difuză din peşteră, deosebeau foarte bine obiectele din jurul nostru. Am observat cu această ocazie că ori de câte ori unul din noi se avântă către centrul grotei, lumina

creştea, pentru ca apoi să scadă când se apropia de peretele de stâncă. Ne aflam fără îndoială într-un templu străvechi, aparţinând probabil incaşilor sau mayaşilor. Pe vremuri, templul fusese împărţit în mai multe încăperi, dar din cauza frământărilor scoarţei şi a oceanului, pereţii se dărâmaseră. Se vedea încă destul de clar că peştera fusese săpată în stâncă de mâna omului, deoarece urmele loviturilor de daltă se păstraseră pe pereţi, ca nişte ornamente. Pe ici şi colo erau împrăştiate diverse obiecte de mare interes ştiinţific. Apropiindu-mă de ele, am constatat că erau statuete de piatră, cărămidă arsă şi chiar din metal. Unele din ele erau de dimensiuni foarte mari, altele, dimpotrivă, le puteam ţine în palmă. Mai mult m-a mirat faptul că idolii şi statuetele aveau nişte înfăţişări ciudate, nemaiîntâlnite până acum şi aproape de neconceput. Astfel, faţa era perfect rotundă, de parcă ar fi fost trasă cu compasul, apoi ochii se aflau mai jos de jumătatea obrazului, dezvelind o frunte lată şi bombată, arcuită de sprâncene groase. Ochii erau bulbucaţi şi rotunzi ca la pisici, iar nasul avea nările extrem de mici. Gura era mare, până aproape de urechi, şi cu buzele extrem de subţiri. Cât despre urechi, asemenea nasului, erau abia vizibile la prima vedere şi lipsite de pavilioane. În rest, trupul avea aceeaşi conformaţie cu a unui om normal, exceptând doar membrele inferioare, extrem de lungi. Din întreaga înfăţişare a idolilor te izbea o bunătate, dacă se putea spune aşa. Idolii chinezi şi japonezi te înspăimântă prin hidoşenia chipurilor lor. Statuile greceşti şi romane îţi impun respect prin demnitatea lor rece şi prin frumuseţea fără egal a formelor. Totemurile indienilor par caraghioase şi totodată fioroase. Idolii aceştia te chemau parcă la ei prin blândeţea trăsăturilor, te priveau calm cu ochii lor rotunzi ca nişte bile.

Nu terminasem încă cercetarea primului şir de idoli presăraţi în calea mea, când strigătul secundului mă făcu iarăşi să tresar:

— Vino repede, profesore! Mi se pare că am găsit misterioasa sursă de lumină!

Orientându-mă după glasul secundului, m-am îndreptat spre mijlocul peşterii, în direcţia în care mi se părea că lumina este mai puternică. Încetul cu încetul, în faţa mea, prin undele slab luminate ale adâncului, apărură contururile unui corp de dimensiuni uriaşe. Mi-am zis că trebuie să fie vreo statuie de felul celor de afară şi nu m-am înşelat. Era într-adevăr o statuie, dar ca aspect semăna perfect cu idolii pe care-i examinasem mai înainte. Numai că, în loc de ochi, avea două rubine de o mărime greu de imaginat; ele dădeau peşterii acea lumină difuză. Printr-un ciudat fenomen optic, rubinele, primind lumină de la lanternele noastre, o difuzau în întreaga grotă submarină. La câţiva paşi înaintea mea stătea în extaz Liviu Carp, cu mâinile la spate:

— Iată una din minunile lumii, care a scăpat cuceritorilor spanioli, englezi, francezi sau portughezi. Dacă natura nu scufunda insula, cine ştie pe fruntea căror monarhi ar fi strălucit aceste nemaivăzute rubine…

— Sau în cine ştie ce casă de fier ar fi stat zăvorâte, departe de privirile setoase de frumos ale oamenilor! Ce facem cu ele?

— Trebuie să le luăm cu noi! spuse Liviu Carp.

Avem acest drept. Comorile le smulgem naturii, nu jefuim un popor. Oricum, tot mai bine s-ar potrivi în vitrina unui muzeu decât aici, pe fundul oceanului.

Aruncând o privire în sus, mi-am dat seama că nu ne va fi uşor să punem mâna pe ele. Apoi nici nu aveam unelte; cu mâinile goale n-am fi realizat nimic, acolo unde nici cutremurele, nici erupţiile vulcanice nu reuşiseră să clintească măcar o pietricică. Am lovit amândoi în acelaşi timp fundul peşterii cu talpa piciorului şi ne-am avântat în sus, ne-am cocoţat pe umerii colosului şi am început să trebăluim la rubine. Erau bine fixate în orificiile de piatră şi numai cu ajutorul unei dălţi am fi reuşit să facem o treabă mai bună, şi încă ar fi fost destul de greu, cunoscând inconvenientele lucrului sub apă. Tocmai mă pregăteam să pipăi rubinul, când o bubuitură înfundată se auzi şi o zguduitură extraordinară ne proiectă cât colo.

— Asta ce-a mai fost? exclamă Liviu Carp, când ajunserăm iarăşi unul lângă altul. Şi tot el dădu răspuns la propria-i întrebare: Mi se pare că vulcanul erupe iarăşi.

— Păi suntem pierduţi, îngăimai eu fără să vreau.

— Nu trebuie să luăm lucrurile în tragic, reluă secundul, în timp ce o nouă zguduitură, mai slabă decât prima, făcu să se cutremure stâncile. S-ar putea ca această peşteră să nu reziste cutremurului şi să crape undeva, dându-ne posibilitatea s-o ştergem…

— Încotro? Spre abisul întunecat al oceanului?

— Până să murim, vom avea ocazia să mai vedem multe lucruri interesante, privelişti unice pentru ochiul unui muritor…

Ne aflam într-o primejdie de moarte şi secundului îi ardea de glume. Buna lui dispoziţie nu-mi alungă teama, iar gustul pentru expediţii arheologice submarine îmi pieri cu totul. Nici când acesta îmi arătă un bibelou înfăţişând un animal ciudat, asemănător cu un dinozaur, nu-i dădui mai multă atenţie ca unei pietre oarecare.

N-aveam nimic altceva de făcut decât să căutăm şi să găsim cu orice preţ o portiţă de scăpare. Pe neaşteptate ne dădurăm seama că făcusem ocolul întregii grote; ne-am pomenit din nou în faţa locului pe unde intrasem. Am încercat în fel şi chip să dăm la o parte canatele porţii metalice care ne bara drumul, dar sforţările noastre se dovediră zadarnice. Liviu Carp încetă să mai facă glume, ba chiar nu mai scotea nicio vorbă şi atunci când am îndreptat fascicolul lanternei spre el am observat că e obosit rău.

Aventura noastră pe fundul oceanului ameninţa să se termine prost. O nouă zguduitură, mai puternică decât toate celelalte, ne umplu de spaimă. Un trosnet înspăimântător se auzi în peretele grotei şi bolovanii începură să salte de parcă intrase dracul în ei. În acelaşi timp, pereţii peşterii începură să trepideze ca şi cum ar fi fost strânşi într-o menghină uriaşă. Am avut impresia că vulcanul a făcut iarăşi erupţie şi nici de data aceasta nu m-am înşelat. Apropiind urechea de peretele din fundul

grotei am auzit zgomotul produs de frecarea unei mase ce se deplasează în sus, mânată de o forţă extraordinară. I-am împărtăşit şi secundului descoperirea mea. Drept răspuns, Liviu Carp murmură:

— Au trecut două ore şi jumătate de când ne aflăm sub apă. În următoarele şase ore este imposibil să nu primim ajutor de pe vas. Tovarăşii noştri nu vor sta cu mâinile încrucişate când vor vedea că suntem în pericol.

— Nu văd cum ne-ar putea ajuta în timpul erupţiei. Vasul nu poate să se apropie nici la un kilometru de insulă fără să fie expus. Ai văzut şi tu, şi cred că eşti convins că erupţia vulcanului nu este un simplu joc de artificii. Apoi ce rost are să primejduiască inutil viaţa unui întreg echipaj de dragul a doi aventurieri?

Asupra ultimelor mele cuvinte se aşternu tăcerea. Spusesem mai mult decât se cuvenea şi-l descumpănisem pe secund. Am căutat să-mi îndrept greşeala, deoarece, drept să spun, unele cuvinte îmi scăpaseră fără să vreau de pe buze.

— Nu suntem chiar aventurieri. Am greşit… Ştiinţa cere nenumărate sacrificii şi omul este dator să nu ţină seama de ele. Fără oameni curajoşi n-ar fi existat progresul ştiinţei. Fără un Columb, Giordano Bruno, Aurel Vlaicu sau Gagarin omenirea ar fi rămas în urmă…

Am tăcut, deoarece aveam impresia că secundul nu mă ascultă, iar în peşteră se produceau lucruri grozave. Peretele din fundul grotei se despică în două şi un torent de materie incandescentă se revărsă în peşteră. Într-o clipă presiunea deveni atât de puternică, încât furăm azvârliţi în partea cealaltă. Odată cu noi uriaşa statuie se prăbuşi la pământ şi lumina rubinelor păli. Şi atunci se petrecu ceva uimitor, de neconceput pentru mine, şi care a rămas o taină, poate cea mai grozavă dintre toate. Sub statuie se deschidea o groapă fără fund în care apa din grotă se rostogoli vuind ca într-o cascadă. Abia am avut timp să ne agăţăm de câte un bolovan mai mare, altfel am fi fost traşi şi noi în abisul fără scăpare. Şuvoiul de apă lua cu el toate corpurile mai uşoare, statuete, pietre, ca să nu

mai vorbim de vieţuitoare. Peştera rămase complet goală şi abia atunci ne-am dat seama că era închisă ermetic, neprezentând nicio fisură prin care apa să mai pătrundă înăuntru. Fenomenele ce se desfăşurau în jurul nostru ne depăşeau înţelegerea. Valul de materie incandescentă ce ţâşnea prin crăpătura formată în peretele din fundul grotei, găsind cale liberă, se năpusti ca un balaur de foc spre partea opusă, sub ochii noştri îngroziţi, dar întâlnind în cale abisul fără fund al gropii din mijlocul peşterii, se prăbuşi în el. Aşteptam ca puţul să se umple şi materia incandescentă să se reverse asupra noastră şi să ne carbonizeze. Nu mai aveam unde să ne retragem.

Şi atunci, când pierdusem orice nădejde de scăpare, când mâinile noastre se împreunaseră într-un ultim rămas bun, în clipa aceea valurile de lavă se năpustiră asupra uşii metalice, care barase până atunci ieşirea noastră. Sub presiunea extraordinară a torentului incandescent, uşa încălzită la roşu se desprinse din ţâţâni şi se rostogoli pe panta înclinată, străjuită de statuile de piatră de la poalele esplanadei. Apa oceanului năvăli cu un vuiet surd prin spărtură şi bătălia apei cu focul începu din nou cu şi mai multă furie. Deşi forţele erau aproximativ egale, vulcanul continuând să trimită balauri lungi de foc, totuşi, nimerind în mediul rece al apei, lava se întărea şi încet-încet spărtura din peretele grotei îşi reducea dimensiunile.

— Să fugim până nu se întâmplă altă schimbare, strigă secundul, revenindu-şi în fire.

Făcând mişcări cât mai repezi cu putinţă, reuşirăm să ieşim din peştera blestemată.

Nici la o sută de metri distanţă de locul unde se afla nu ne puteam considera în deplină siguranţă. Cutremurul submarin şi erupţia vulcanului continuau cu înverşunare. Insula n-o puteam părăsi, deoarece mai departe se aflau adâncimile de mii de metri ale oceanului, unde ne-am fi găsit moartea. Nici la şalupa noastră nu puteam ajunge, fiindcă odată ieşiţi din mediul protector al apei am fi nimerit sub bombardamentul de foc şi lavă al vulcanului. Cine ştia dacă şalupa mai era întreagă? l-am întrebat pe

secund ce este de făcut.

— După ce-am păşit pe uscat, spuse acesta, am ridicat şalupa pe un promontoriu al insulei, ca să n-o ia valurile. În urma cutremurului cred c-a alunecat înapoi în apă. Să mergem aşadar spre locul unde am lăsat-o, poate o găsim prin împrejurimi.

Am găsit bun raţionamentul secundului. Era mai bine pentru noi să căutăm şalupa, chiar fără şanse prea mari de a o găsi, decât să stăm pe loc. Ne-am reluat drumul printre statuile de piatră care acum se clătinau ameninţător. Unele din ele erau prăvălite, altele stăteau gata să cadă. Afară din peşteră am simţit cu şi mai mare intensitate acţiunea cutremurului. Fundul oceanului sălta pur şi simplu sub picioarele noastre, iar blocuri uriaşe de stâncă se rostogoleau spre adâncuri, mişcările lor părând a fi filmate cu încetinitorul. Un sfert de oră mai târziu ajunserăm în dreptul locului unde acostasem; şalupa nu se vedea pe nicăieri şi atunci ne-am gândit că ori rămăsese locului unde o lăsasem noi, ori fusese luată de valuri şi dusă departe, în larg. Priveam neputincioşi spre suprafaţa oceanului; din când în când valul străveziu al apei era tulburat de bucăţile de rocă incandescentă azvârlite de erupţie, asemenea unor meteoriţi, care se răceau sfârâind în apă şi se lăsau repede la fund. Un bolovan mai mare căzu chiar alături de noi.

Începuse să se lumineze de ziuă şi situaţia noastră continua să rămână precară. Trecuseră mai mult de cinci ore de când ne aflam sub apă şi aerul ne mai ajungea pentru maximum patru ore. Oare cât avea să dureze erupţia? Eram condamnaţi să ne sfârşim zilele asfixiaţi, sau zdrobiţi de bolovani, sau arşi de lavă incandescentă? Liviu Carp părea că se gândeşte şi, în sfârşit, observând că mă uitam mai de mult la el, se întoarse cu spatele la mine şi grăi:

— Am scăpat de ce-a fost mai greu: peştera. Ar fi cazul să dăm dovadă de mai multă iniţiativă şi să ne ocupăm de salvarea noastră. Nu putem lăsa totul la latitudinea naturii. Suntem oameni, judecăm, avem

experienţă şi imaginaţie şi stăm ca babele… Să încercăm să urcăm pe insulă. Costumele de scafandru ne pot apăra împotriva loviturilor mai puternice şi a arsurilor. Dacă stăm aici nu vom ajunge la niciun rezultat. Înainte deci!

Cuvintele secundului avură asupra mea efectul unui duş rece. Cu forţe sporite am început să urcăm costişa accidentată a muntelui. Peste un minut ne aflam la suprafaţă. Prin viziera căştii de scafandru am văzut un spectacol unic şi straniu, măreţ prin contrastele ce le oferea. Spre răsărit, discul roşu al soarelui se ridicase la o palmă deasupra oceanului, trimiţându-şi razele sale paralel cu suprafaţa apei, făcând-o să strălucească asemenea unei oglinzi. Cam la trei palme deasupra soarelui se afla, aidoma unui zid de netrecut, un nor negru ca smoala, care împiedica orice rază de lumină să-l străbată. În mijlocul tabloului, pe fondul întunecat al acestui cer, vulcanul se ridica semeţ cu coama sa de flăcări, în vreme ce şerpi incandescenţi se rostogoleau pe panta nordică, ridicând enorme trâmbe de aburi ce se înălţau spre cer ca din coşurile unor transatlantice gigantice. În spatele nostru, întreaga atmosferă se făcuse violetă datorită razelor soarelui filtrate de perdeaua de fum. Cu toate că era dimineaţă, într-o parte a orizontului era ziuă, iar în cealaltă amurg.

În jurul nostru ploua cu pietre, dar ca prin minune niciuna nu ne lovea. Am căutat cu privirea în jur, şi la câteva zeci de metri mai departe, plutind pe apele oceanului, zărirăm şalupa. Ne-am repezit în direcţia ei şi din câteva salturi am ajuns-o. Ne-am scos costumele de scafandru pentru a avea mai multă libertate în mişcări, şi Liviu Carp, înotând voinicește, o ajunse şi cu multă îndemânare se urcă în ea. Am luat costumele de scafandru şi am înotat şi eu spre şalupă. Drumul, oricât fu de scurt, nu mă scuti de emoţii. Un bolovan colţuros, desprins de la locul său de forţa erupţiei, căzu în apă, tăindu-mi calea spre şalupă. O clipă dacă m-aş fi grăbit, uriaşul bolovan ar fi căzut peste mine. M-am agăţat de bordul şalupei şi Liviu Carp mă ajută să urc, apoi, cârmind cu luare-aminte, porni

spre larg, acolo unde se vedea silueta „Perlei”. Dar prin câte mai aveam de trecut! Pe un cerc cu o rază de un kilometru vulcanul continua să azvârle lavă, pietre şi stânci incandescente. Ca să străbatem această zonă a morţii, trebuia să efectuăm un adevărat slalom, şi încă în cea mai mare viteză. Norocul are şi el o limită şi până atunci nu ne puteam plânge că avusesem ghinion. De nenumărate ori deasupra noastră se abăteau pietre sau bucăţi de lavă şi unele din ele ne izbeau, provocându-ne lovituri dureroase. Liviu Carp, care stătea la cârmă, fu lovit de una din aceste frânturi de stâncă, alegându-se cu o arsură destul de gravă. Nici eu n-am avut o soartă mai bună; un nor întreg de pietre, unele din ele arzânde, se abătu asupra bărcii şi câteva din ele mă atinseră pe spate şi la cap. Când am dus mâna la ceafă, mi-am retras-o plină de sânge. Cu cât ne apropiam de extremitatea cercului de foc, ploaia de pietre devenea mai deasă. La un moment dat am crezut că nu vom putea străbate mai departe. Chiar i-am propus secundului să ne întoarcem şi să aşteptăm un moment mai prielnic, dar singur mi-am dat seama că nu mai avea nicio raţiune, deoarece odată intraţi în horă, trebuia să jucăm până la capăt. Ne aflam la jumătatea drumului şi ori înainte, ori înapoi, era totuna. Natura însă ne-a rezervat şi un ultim spectacol, mai grandios decât toate celelalte, şi cu toate că era să ne coste viaţa, nu pot spune că regret cele întâmplate. În clipa în care credeam că se va termina cu noi, când bolovanii căzeau ca grindina asupra noastră, o zguduitură groaznică făcu ca mica noastră ambarcaţiune să trepideze. Ne-am aruncat privirile asupra insulei.

Conul craterului se despicase în mai multe bucăţi şi fusese proiectat în sus. Lava ţâşni din toate părţile şi se revărsă peste marginile rămase nedistruse. Pentru o clipă insula fu învăluită într-o perdea atât de deasă de vapori, încât era imposibil să răzbaţi cu privirea până la ea. Un suflu cald ne împinse şalupa înainte, apoi se petrecu deznodământul.

O zguduitură mai puternică decât tot ce simţisem până atunci, o detunătură care ne asurzi, şi insula Cuza

sări în aer înconjurată de un mănunchi de flăcări. Un val înalt cât un munte se repezi asupra noastră, săltă şalupa pe creasta lui şi o răsturnă. Ne-am pomenit în apa caldă, aproape fierbinte, târâţi în larg cu o viteză fantastică pe coama uriaşului munte de apă. Când marea se mai domoli, pe suprafaţa ei liniştită nu se mai vedea nici urmă de insulă. În schimb, la mai bine de doi kilometri în stânga noastră, văzurăm plini de bucurie vasul „Perla”. Se vede că şi cei de acolo ne observaseră, deoarece peste câteva clipe fu lansată o şalupă care se îndrepta cu cea mai mare viteză spre noi. Am înotat în direcţia ei şi când distanţa se micşoră văzurăm că în şalupă se afla însuşi căpitanul Martin Eugen, cu doi marinari din echipaj.

— Sănătoşi, voinici? întrebă căpitanul, când şalupa ajunse alături de noi.

— Lupii de mare nu se îneacă uşor, răspunse Liviu Carp.

Câteva zile mai târziu, în timp ce vasul nostru ocolea pe departe Noua Caledonie, profesorul Udrea, cel mai impresionat de uluitoarele aventuri de pe insula Cuza, încerca să mă descoasă, poate o afla ceva mai multe de la mine, în legătură cu ciudatele descoperiri.

— Nu pot înţelege şi pace, spuse într-un târziu, cum de s-au închis canaturile uşii imediat ce voi aţi intrat în grotă.

Secundul vasului, care tocmai atunci se apropia de noi, îi dete răspunsul:

— Poate că animalul masiv, care a trecut fulgerător prin faţa ochilor noştri, a lovit uşa, declanşând un mecanism misterios… Parcă ar fi fost un releu…

— N-ai să pretinzi acum că releul a fost descoperit de indienii maya sau de incaşi, exclamă profesorul, vădit interesat acum şi de alte probleme, decât de insectele lui.

— Nu pretind nimic, nici măcar că e vorba de o civilizaţie maya sau incaşă, însă îmi susţin părerea că un mecanism de acest gen, construit de vechile popoare, nu trebuie să ne pară de mirare, răspunse secundul,

înfierbântat de-a binelea.

— Iată la ce m-am gândit, am spus eu deodată. De fapt ideea aceasta mi-a venit mai de mult, dar am preferat s-o trec sub tăcere, deoarece aveam impresia că nu voi fi sprijinit. Mi-am recăpătat însă încrederea văzând că nu numai pe mine, ca specialist, mă interesează trecutul civilizaţiei pământene, ci şi alţii, care n-au nicio tangenţă cu arheologia, sunt pasionaţi în dezlegarea enigmelor…

— Cam lungă introducere, observă secundul. Ne faci curioşi…

— Atunci ascultă! M-am gândit că lucrurile nu stau chiar atât de prost cum credeam noi. La îndemâna noastră stau mijloace tehnice extraordinare, care ne vor da în orice moment posibilitatea să explorăm adâncurile oceanului. Insula Cuza nu cred că s-a scufundat la o adâncime prea mare, încât să facă inutilă orice cercetare.

În timp ce vorbeam, am văzut cum Liviu Carp se luminează la faţă, cum ochii săi devin strălucitori, şi acest fapt m-a îndemnat să continui:

— Trebuie neapărat să organizăm o expediţie în acele locuri… Oricâte ravagii a făcut cutremurul şi erupţia, ceva totuşi a rămas. Apoi de unde putem şti că în afara acelor statui şi a peşterii nu există şi alte lucruri nedescoperite de noi, unde n-ar fi exclus să găsim ceva şi mai interesant, poate chiar documente scrise, sau mai ştiu eu ce. Poate chiar un întreg oraş al vechilor indieni…

— Grozavă idee! exclamă Liviu Carp, radiind de bucurie. Ce-ar fi să descoperim un oraş? Peştera putea fi doar un templu, aşezat mai la înălţime, aproape de vârf, poate că oraşul se afla mai jos, la poalele muntelui! Cum de nu ne-a venit în minte să coborâm şi mai mult în adânc!

— Am fi zăbovit noi mai mult pe acolo, dacă n-ar fi început erupţia, sau dacă mecanismul acela misterios nu ne-ar fi blocat ieşirea din peşteră. Oricum, bine că s-a terminat aşa. Expediţia va lămuri tot ce încercăm noi să deducem…

— Profesore, făcu Liviu Carp, parcă dumneata ziceai că vei încerca să intervii pentru organizarea unei expediţii

acolo… Atunci nu-mi rămâne decât să aştept ziua aceea. Să nu mă faci însă să aştept prea mult!

M-am uitat la ceas şi cu surprindere am constatat că trecuse de miezul nopţii. Furat de propriile mele gânduri, pierdusem noţiunea timpului. Era ciudat că nu mă simţeam obosit, cu toate că nu dormisem de la ora şase dimineaţa, iar în timpul zilei lucrasem la sistematizarea materialelor adunate în timpul cercetărilor din America de Sud.

În zare, la stânga noastră, am observat o linie întunecată, ce se prelungea până departe.

— Ce insulă este aceea? l-am întrebat pe secund.

— Noua Caledonie, răspunse acesta. O insulă minunată, un adevărat paradis! Păcat că tovarăşul căpitan ţine cu tot dinadinsul să nu oprim nicăieri. Crede că peste tot vom avea aventuri ca cea de lângă atolul Palmerston.

— Zi-i mai bine insula Cuza, interveni Marin Udrea, sună mai frumos… mai pe româneşte.

Am mai rămas câteva clipe pe covertă, apoi, când aerul rece începu să pătrundă prin hainele subţiri, am coborât în cabinele noastre. La despărţire, secundul mi-a spus:

— Să ştii, Gherasime, că n-am să uit ce mi-ai promis. La primul congres al vostru, al arheologilor, să prezinţi un referat despre descoperirile noastre, şi dacă expediţia se va organiza într-adevăr, atunci să nu uiţi să-mi găseşti şi mie un loc printre membrii ei.

Îmi devenise atât de drag acest om cutezător!…

Redactor responsabil: IORDANA URECHE
Tehnoredactor: GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 17.01. 1967. Bun de tipar 18.03.1967.
Apărut 1967. Comanda nr. 7971. Tiraj 80.140.
Hârtie ziar sul de 50 g/m², 700 x1.000/32. Coli editoriale
2.72. Coli de tipar 2. A.T. 11.867. C.Z. pentru

Tiparul executat sub comanda nr. 7971 la Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii” – Piaţa Scânteii nr. 1 – Bucureşti – Republica Socialistă România

Lei 1,50

EDITURA TINERETULUI